

Chojnacki, Jakub

Z listu do Edwarda Gierka

Notatki Płockie 16/5-64, 3-5

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z listu do Edwarda Gierka

Okolo tysiąca osób z różnych środowisk w Polsce otrzymało w październiku 1971 r. imienne listy Pierwszego Sekretarza Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej Edwarda Gierka „z prośbą o wzięcie udziału w dyskusji nad programem dalszego socjalistycznego rozwoju Polski” i o ustosunkowanie się do założeń i kierunków przedstawionych w Wytycznych na VI Zjazd Partii.

Między innymi list otrzymał inż. mgr Jakub Chojnacki — prezes Towarzystwa Naukowego Płockiego i zastępca przewodniczącego Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Płocku.

Oto fragment wypowiedzi na apel I Sekretarza KC PZPR.

Płock, dnia 13 listopada 1971 r.

Towarzysz
Edward Gierek
Pierwszy Sekretarz KC PZPR

W a r s z a w a

Pierwszy Sekretarz WKW PZPR wręczył mi Wasz list, za który serdecznie dziękuję.

I. W Wytycznych na VI Zjazd Partii w pkt 26 czytamy: „Zasadniczym celem polityki społeczno-ekonomicznej, zapoczątkowanej uchwałami VIII Plenum KC PZPR jest stały wzrost spożycia oraz systematyczna poprawa bytowych, socjalnych i kulturalnych warunków życia społeczeństwa”.

W związku z tym pragnę podnieść arcyważną dla społeczeństwa tysięcletniego Płocka, regionu płockiego i największego w kraju województwa warszawskiego, drugiego pod względem liczby ludności, siódmego w produkcji przemysłowej, województwa dającego 11% krajowej wartości skupu produktów rolnych — sprawę niedorozwoju gospodarczego (mimo że nie stało przecież w miejscu), zaniedbania kulturalnego, trudnych warunków bytowych i socjalnych — na tle sytuacji krajowej.

Na pozór zdawać by się mogło, że sąsiedztwo ze Stolicą winno oddziaływać na region pozytywnie, a nawet zapewnić mu pewne przywileje. Z racji bowiem swego położenia na Mazowszu Warszawa winna silnie być związana z terenem, tym bardziej, że jest olbrzymim rynkiem zatrudnienia dla 140.000 osób codziennie tam dojeżdżających do pracy.

W rzeczywistości jest zupełnie inaczej. Na przestrzeni lat narosła niekorzystna dysproporcja między warunkami życia w naszym województwie, Metropolią i w reszcie Kraju.

Właśnie obecnie, kiedy najważniejszym zadaniem centralnych organów władzy i administracji jest ostateczne opracowanie kształtu planu pięcioletniego na lata 1971—1975, winno się zwrócić przede wszystkim uwagę na ustalenie właściwych proporcji i hierarchii potrzeb celem zmniejszenia bądź likwidacji wytworzonych dysproporcji.

Mimo że woj. warszawskie daje 4,8% produkcji przemysłu kraju (w 1960 r. — 3,1%, a na wzrost gospodarczy jego w latach 1966—70 wydatkowano w gospodarce uspołecznionej 50,8 mld zł w tym 21,1 mld zł na przemysł), tj. o 50% więcej niż w poprzedniej pięcioletce, różnica wartości globalnej produkcji przemysłu uspołecznionego — w najważniejszym mierniku — tj. na 1 mieszkańca Polski i województwa — wcale się nie zmniejszyła, a odwrotnie — co brzmi jak paradoks — nożyce się rozwarły. I tak: w 1960 r. różnica ta wyniosła 9.976 zł, w 1965 r. — 11.349 zł, a w 1970 r. już 13.118 zł. Z wartością produkcji globalnej (przem. uspoł.) na 1 mieszkańca w 1970 r. 20.545 zł (w 1960 r. — 6.415 zł) woj. warszawskie zajmowało piąte miejsce od końca wśród 22 jednostek szczebla wojewódzkiego w Polsce (33.663 zł, a w 1960 r. — 16.391 zł).

Wniosek z tego prosty: tempo rozwoju przemysłu było w woj. warszawskim za niskie w stosunku do pozostałych jednostek wojewódzkich.

Obecnie tempo to powinno być znacznie przyspieszone, gdyż ma to bezpośredni wpływ na systematyczną poprawę standardu życia ludności.

Pierwsze w Płocku 11-kondygnacyjne „wieżowce” — fragment budowanego w latach 1965—1971 spółdzielczego „Osiedla Tysiąclecia” dla 9,5 tys. osób. Niestety, nowe budownictwo mieszkaniowe nie nadążyło za rzeczywistym przyrostem ludności, który w latach 1961—1970 był najwyższy wśród 79 miast wydzielonych w Polsce (67,5%). W okresie tym w budownictwie uspołecznionym nie zrealizowano ok. 1.300 mieszkań (uchwalone przez Sesję MRN plany pięcioletnie wykonano w 87%). Stąd wielu trudnych spraw mieszkaniowych nie zatławiono, stąd wiele bieda-domów czeka jeszcze na wyburzenie, mimo rozbiórki w latach 1966—1970 i 21 baraków-słumsów (180 mieszkań), zajmowanych przez biedne rodziny. W okresie teje pięcioletki na 1.081 przydziałów mieszkań z puli MRN 89% otrzymali robotnicy i renciści, a 11% pracownicy umysłowi (w tym i 30 sprowadzonych z zewnątrz i niezbędnych dla poprawy działania funkcji miasta i regionu fachowców).

Oczywiście trzeba być świadomym faktu, że narosłych latami problemów nie można rozwiązać od razu. Trzeba je jednak — przy pomocy reflektora liczb — ujawniać.

Aby uzasadnić to stwierdzenie, przytoczę szereg danych z „Rocznika Statystycznego 1971” według stanu w dniu 31. XII. 1970 r. (lub za 1970 r.).

Lp.	Wyszczególnienie	Polska	Woj. warszawskie	Miejsce wśród 22 jednostek wojewódzkich
1	2	3	4	5
1	Osób na izbę w miastach	1,31	1,40	4 od końca
2	Osób na izbę razem	1,37	1,52	3 „ „
3	Liczba m ² pow. użytkowej mieszkania na osobę w miastach	12,9	11,6	4 „ „
4	Wyposażenie mieszkań (miasta):			
	a) w wodociąg %	74,6	46,9	2 „ „
	b) w ustęp %	55,6	39,0	2 „ „
	c) w gaz sieciowy	48,2	2,8	1 „ „
5	Zużycie wody z wodociągów w gosp. domowych na 1 mieszkańca w m ³	43,5	19,7	2 „ „
6	Jezdnie w miastach o nawierzchni:			
	a) ulepszonej %	45,4	32,2	3 „ „

Lp.	Wyszczególnienie	Polska	Woj. warszawskie	Miejsce wśród 22 jednostek wojewódzkich
1	2	3	4	5
	b) gruntowej %	31,5	46,3	1 od końca
7	Działki pracowniczych ogródków działkowych w tys. sztuk	392,7	4,1	1 „ „
8	Łóżka stałe w hotelach sztuk	33.630	678	3 „ „
9	Sprzedaż usług dla ludności na 1 mieszkańca w zł	2,827	2,172	5 „ „
10	Zakłady gastronomiczne			
	a) uspołecznione	12.858	557	
	b) prywatne	1.465	62	
	c) liczba ludności przypadającej na 1 miejsce w gastr. uspoł.	36	73	1
11	Dzieci w przedszkolach na 1000 dzieci	243	172	3 „ „
12	Absolwenci szkół artystycznych	3.621	19	1 „ „
13	Muzea:	335	12	10 „ „
	a) działy w tych muzeach	1.202	31	6 „ „
	b) zwiedzający w tys.	18.364	331	3 „ „
14	Miejsca w kinach na 1000 ludności	19,2	13,1	1 „ „

Lp.	Wyszczególnienie	Polska	Woj. warszawskie	Miejsce wśród 22 jednostek wojewódzkich
1	2	3	4	5
	a) liczba widzów na 1000 ludności	4.195	2.639	2 od końca
15	Liczba abon. telewizji na 1000 ludności	129	93	7 „ „
16	Sprzedaż gazet na 1 mieszkańca w egz.	70	44	2 „ „
17	Sprzedaż czasopism na 1 mieszk. w egz.	20	13	3 „ „
18	Ochrona zdrowia:			
	a) liczba lekarzy na 10.000 ludności	15,1	10,8	7 „ „
	b) łóżka w szpitalach na 10.000 ludności	51,8	33,0	3 „ „
	c) żłobki szt.	1.033	31	
19	Studenci studiów dziennych (wg stałego miejsca zamieszkania) na 1000 ludności w wieku 18—24 lat	49	31	4 „ „
20	Wkłady oszczędnościowe w PKO i SOP na 1 mieszkańca w zł (w Warszawie — 10.677 zł)	3.388	1.876	2 „ „

Wyżej wymienione liczby świadczą dowodnie, że warunki życia mieszkańców największego w Polsce województwa bardzo daleko odbiegają od przeciętnych wskaźników ogólnokrajowych. Aż w 6 w/w pozycjach województwo zajmuje ostatnią lokatę w Kraju.

Na zaoferowaniu gospodarczym i kulturalnym województwa cierpi i ludność Płocka. Wyr-

zem tego jest choćby m. in. fakt, że warunki mieszkaniowe (na koniec 1970 r.) płoczan mierzone ilością osób na izbę (1,46) i ilością m² pow. użytkowej (10,9 m²) mieszkania na 1 osobę — plasują nas na piątym i trzecim miejscu od końca wśród 79 miast wydzielonych w Polsce.

W tym stanie rzeczy niezbędne są wielkie narodowe inwestycje, które wyrównałyby dysproporcje między województwem a Krajem i między województwem a Stolicą.

Inwestycje te niezbędne są przede wszystkim w przemyśle (wartość brutto środków trwałych — w końcu 1969 r. — w Polsce w gospodarce uspołecznionej wynosiła 2.478,7 mld zł, w tym 106,5 mld zł — woj. warsz., w przemyśle 817,5 mld zł, w tym w woj. warsz. 35,1 mld zł) głównym czynnikiem dynamizującym gospodarkę i wszechstronny rozwój województwa, mającym bezpośredni wpływ na „poprawę bytowych, socjalnych i kulturalnych warunków życia społeczeństwa” woj. warszawskiego.

Ważny jest także aspekt ekonomiczny. Władze Warszawy broniły się i bronią w sposób administracyjny przed nadmiernym przyrostem rzeczywistym ludności Stolicy, gdyż koszt zasiedlenia każdego nowego mieszkańca wynosi tam ponad 250.000 zł. W województwie jest on dwu- i trzykrotnie niższy. Stąd też lepiej rozwijać miasta w województwie oraz poprawiać działanie ich funkcji, tym bardziej, że województwo ma znaczne zasoby niewykorzystanej siły roboczej.

Sądzę, że ludność województwa warszawskiego ma prawo do osiągnięcia przeciętnych mierników ogólnopolskich...

JÓZEF PRZYBYLSKI

Płock przed VI Zjazdem Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej

We wrześniu 1971 roku Komitet Centralny PZPR podjął decyzję o zwołaniu do Warszawy, w dniu 6 grudnia 1971 r. VI Zjazdu Partii. Równocześnie wydany został dokument „O dalszy socjalistyczny rozwój Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej” stanowiący wytyczne KC na VI Zjazd. Wytyczne zostały przedłożone pod ogólnopartyjną i ogólnonarodową dyskusję, a jednocześnie potraktowane jako propozycja realnego programu, którego nadrzędnym celem jest nasze lepsze życie. Przyjęto je także jako zaproszenie do gospodarskiej rozmowy i zachętę do lepszej, wydajniejszej pracy.

W trudnych dniach grudniowego przesilenia 1970 r. Płock zachował się godnie i odpowiedzialnie. Najlepszym tego wyrazem było zachowanie atmosfery pracy w zakładach, podjęcie dodatkowych zadań produkcyjnych na miarę społecznie uzasadnionych potrzeb. Zostało to uhonorowane wysoko przez przywódców narodu polskiego, poprzez wizyty w Płocku w dniu 15 stycznia 1971 roku I Sekretarza KC Edwarda Gierka i 8 lipca 1971 r. prezesa Rady Ministrów Piotra Jaroszewicza. Gorące, spontaniczne przyjęcie zgotowane im przez społeczeństwo miasta i załogi przedsiębiorstw, któ-